

УДК 727.1

доцент **О. В. Пивоваренко**

*кафедра Основ архітектури і архітектурного проектування
Київського національного університету будівництва і архітектури*

РОЛЬ ОБРАЗУ В ПРОЕКТАХ УЧБОВИХ ЗАКЛАДІВ

РІКАРДО ПОРРО (частина I)

Анотація. В статті розглядається шлях становлення особистості архітектора Рікардо Порро, його підхід до створення оригінальної архітектури учбових закладів; пошук архітектурного образу та його роль в проектах.

Ключові слова: Рікардо Порро, архітектура, образ, учбовий заклад, простір.

«...був момент, спільний для всіх революцій, в ході яких чудеса ставали повсякденними, революція ввійшла в соціум як сюрреалістичність».

Рікардо Порро

Робота архітектора над образом закладу, де буде навчатися дитина, має невід'ємну частину від загального комплексу задач. Загалом ця задача повинна підкорятися головному – це створенню зручного, комфортного з точки зору функціональності простору для життєдіяльності дитини. Поряд з функціональною, конструктивною, просторово-системною складовими архітектурного рішення можна говорити про особливу важливість образу учбових закладів, як інформативному естетико-культурному аспекті архітектурно-просторового середовища. Такої думки дотримувався і Рікардо Порро, [1, 2].

Життя видатного архітектора кубинського походження Рікардо Порро насичене і сповнене незабутніх моментів, пов'язаних з його професійною діяльністю. Доля подарувала безліч яскравих можливостей для створення оригінальних, незабутніх творів архітектурного мистецтва. Так, саме мистецтва, тому що кожний проект цієї дивовижної людини несе в собі дивні відчуття польоту в поєднанні з захопленням від вражаючих архітектурних рішень та образів. Архітектурна творчість Рікардо Порро різноманітна, за життя йому вдалося попрацювати з багатьма великими архітекторами.

Рікардо Порро Удальго (листопад 1925р. – 25 грудня 1914р.) навчався в університеті Гавани за спеціальністю «архітектура», після завершення якого в 1949 році збудував свою першу віллу Armenteros. Після два роки він провів в дослідженнях післядипломної освіти в Інституті Урбанізму в Сорбоні. На протязі певного часу Рікардо Порро запроєктував ряд успішних проектів віл,

які вирізнялися характерними для органічної архітектури рисами і потягом до специфіки підкреслення культури і історії місцевості. Вже тоді його роботи відрізнялися від інших, [3, 4].

В 1957 році Порро через підтримку кубинської революції був відправлений в заслання, в результаті цього він переїхав до Венесуели, де йому запропоновано посаду викладача міського планування та архітектури на нещодавно відкритому факультеті архітектури та урбаністики університету Каракасу. Він викладав поряд з поважним венесуельським архітектором і теоретиком Карлосом Раулем Вільянуевою, з яким пізніше працював над проектом *Банко Обреро*.

Після закінчення кубинської революції Рікардо Порро повернувся на Кубу і в 1960 році був призначений Фіделем Кастро головним архітектором проекту національних шкіл мистецтва Гавани – школи сучасного танцю та школи пластмасових мистецтв. Це стало початком проектної діяльності над архітектурними рішеннями учбових закладів. Пластичність форм, гнучкість просторового рішення, неймовірність образів – все говорить про незвичайну творчу натуру і надихає на політ фантазії інших молодих архітекторів.

В 1966 році Рікардо Порро втік у вигнанні до Франції після політичної перебудови на Кубі, комуністичне керівництво вважало архітектуру і архітекторів, які працювали над національними школами мистецтв, політично невірними і в протиріччі з радянським будівельним стилем – функціоналізмом, який дуже швидко отримав першість в країні.

Франція дала можливість Порро розкрити свій талант архітектора, скульптора та художника і створювати чудові об'єкти, як він відчував і бачив їх рішення: з унікальними формами дахів, кривизною стін, застосуванням традиційних матеріалів, вкладаючи в кожний проект свою душу і архітектурний образ, не схожий на всі інші будівлі. Також Порро приймав участь у багатьох конкурсах і в масштабних архітектурних роботах поряд з іншими відомими архітекторами. Саме під час однієї з таких робіт він познайомився з французьким архітектором Рено де Ла Нуї, з яким в партнерстві пропрацював до самої смерті. Це був його найкращий друг і надійний партнер в архітектурних творіннях.

Зі спогадів Рено де Ла Нуї про Рікардо Порро після його смерті (2015 рік): «Рікардо помер 25 грудня, він залишив в моєму житті велику пустоту, я залишаюся «молодим» архітектором, з яким він співпрацював. Це був мій партнер, мій гід, мій друг, [4].

...Рікардо, якого я ледь знав, запропонував мені більше 30-ти років тому прийняти участь в конкурсі з реконструкції району les Halles в Парижі. Перед нами стояли складні задачі, тому слід було проявити всі свої здібності

архітектора. Почали творити, ліпити скульптурні образи будівель і ось я в оточенні макетів, архітектурних проектів, про які я навіть і думати не міг, що вони можуть бути створені в реальності. Рікардо Порро, неймовірної сили сприйняття, довів мені, що архітектор – це, перш за все художник. Це доводить його романтичну натуру.

Пізніше я знову зустрівся з його творами. В Ліхтенштейні я побачив невеликий музей з дивним внутрішнім простором, гігантська рука виходить з гори, щоб відчувати дощ, одразу стало зрозуміло, геніальний архітектор шкіл мистецтв Гавани був в Європі. Ці художні школи несуть нову художню мову, свіжу і приємну, щоб повністю виразити, без сталі, в традиційних матеріалах, яка звільнила людство.

В Гавані три архітектора, не возвеличуючи революцію і її лідера, зробили витвір мистецтва і архітектури. Вони ввели свій гуманізм, своє бачення органічної архітектури, основаної на відношенні ландшафту з його фізичним середовищем, історичної і культурної спадщини, використання і життя. Вони додали свій власний світ, казковий, і зробили стіни, склепіння і куполи з цегли в просторах прекрасною поезією. Для декого це бачення архітектури, надто особистої, художньої, було незрозумілим, як було у Гауді, але для тих, хто там жив або працював, архітектура цих шкіл дійсно принесла ентузіазм і поезію в період їх життя.

Були часи, коли Рікардо не визнавали. Через зверхність, презирство, раціоналізм, зневіру і цинізм, матеріалізм навколишнього, протягом двадцяти років, систематично відмовляли в його творчості.

Вимоги, які ставив до архітектури Рікардо Порро, були однакові: час, засоби, техніка, матеріали, фактори – місцевість, клімат, культура. Реалізація проектів у відповідності з поставленими задачами: розуміння місцевості, вписування в неї об'єкту, створення програми, пошук ідей, розгляд різних образів – всі простори створювались з мірою людини. «Коли я даю волю звичайному високому почуттю, загальний вигляд стає таємничим – це перевага невідомого, остаточний зовнішній вигляд безкінечності...». Це улюблена цитата Порро (автор Новаліс).

І так ми проектували школи, ліцеї, університети, створюючи образ знання і миру. Кожний проект Рікардо Порро створював з тим же ентузіазмом, з тим же натхненням. Його пропозиції, його ідеї завжди були настільки неочікуваними, такими незвичайними і новими, несхожими на інші, і, як правило, складними і амбіційними...».

Таким було життя цієї людини. Творчий спадок Рікардо Порро дуже великий, майже всі його проекти реалізовані за оригінальним задумом. Архітектурна діяльність різноманітна: від котеджів до масштабних

урбаністичних рішень, з них дуже багато проектів учбових закладів, які Порро створював разом зі своїм партнером Рено де Ла Нуї. На малюнку 1 представлені проекти учбових закладів, які Рікардо Порро робив в останні роки.

Шкільний комплекс Франсуа Андреоссі (2014 р.)

20000 м² корисної площі відведені для широкоформатного проекту шкільного комплексу Франсуа Андреоссі, який поєднує в собі комплекс будівель навчальних корпусів з програмою навчання ринковим зв'язкам, житлово-комунальним та соціальним роботам, житлових зон, зон для відпочинку, паркових зон неподалік від сільськогосподарських угідь в 1,5 км від центру міста Кастельнадорі. Цей комплекс дозволяє вміщувати до 1900 студентів.

Площа включає 8 основних груп функціональних зон: зона житла, навчальний, науковий, технологічний блоки, зона прийняття їжі, пансіонати, додаткові функціональні групи приміщень, логістичний центр та перепрофільовані відкриті простори. Проект направлений на створення органічного комплексу диференційованих елементів, які між собою поєднані в логічну функціональну структуру: в складній архітектурній й композиції об'єми зустрічаються і являють собою єдину групу. Цікаве ландшафтне рішення оточуючого середовища вражає своєю масштабністю: архітектура в поєднанні з ландшафтом створює єдиний композиційний ансамбль, де вітрозахисні огорожі, дерева, водоймища пов'язують будівлі, як сухожилля і м'язи, таким чином сприяють узгодженості та безперервності простору. Шкільний комплекс створює міцний і тихий горизонт, являється частиною ландшафту, своїми довгими горизонтальними цегляними стінами перекликається з регулярними масивами і еркерами до останнього рівня, широкими та м'якими згинами покрівель, які включають в себе традиційний нахил. Виходячи з парку, шкільний комплекс з'являється як відкритий, динамічний і пористий простір. Прогалина міжвузлів'я стає площею і садами. З-під дахів виникають широкі прозорі простори, глибини і неочікувані відкриття. Як і криві за конфігурацією будівлі, так і м'якість відтінків цегли фасаду, вирають, отримуючи на світлі тонкі і безкінечно різноманітні градієнти – з'являється архітектура динамічна, яка символізує політ від даху фойє.

Школа Сент-Екзюпери Буа-Коломб (2013 р.)

Відновлення, розширення та добудова існуючої школи Сент-Екзюпери (6 класів) в цілях створення початкової школи, яка буде складатися з 16 класів (6 класів для дошкільників і 10 класів початкової школи).

На даний момент існуючу школу відведено під дитячий садок. Образ і оригінальність архітектури школи збереглися, розширення відбувається за

Lycée François Andréossy, Castelnaudary (11) |
Concours en 2014

École Saint-Exupéry, Bois-Colombes | Concours
2013, Lauréat - Livraison prévue 2017

Lycée polyvalent, Argeles-sur-Mer (Pyrénées
orientales) | Concours en 2011

Lycée Julie Victoire Daubié (ex-Romain Rolland),
Argenteuil (Val d'Oise) | Achevé en 2010

Groupe scolaire Jean Jaurès, Ermont (Val d'Oise) |
2009

Lycée polyvalent Marianne, Montpellier (Hérault) |
Concours en 2007

мал.1 Архітектурний образ в проектах учбових закладів. Арх. Рікардо Порро
рахунок добудови нового корпусу. На вільній частині генплану, відкритій вулиці, побудована нова початкова школа. Її фасад створює новий образ школи: динамічний і яскравий. Гра між виступами і вирівнюванням, зберігаючи баланс певний між наповненням і пустотами, гребінчаста лінія даху інтегрується плавно в павільйони і огорожу вулиць.

Дві сутності мають можливість існувати незалежно один від одного, але як і раніше органічно пов'язані, утворюючи широкий спектр приміщень, функціональний і послідовний.

Загальноосвітня школа Аржель-сюр-Мер (2011 р.)

В пейзажі Піренейського побережжя, між морем і горами, була створена загальноосвітня школа, монументальна, мов фортеця. Архітектура школи здається спокійною і врівноваженою, а стіни охристого каменю, що перериваються тінями і «шлейфом» еркерів, плавні, широкі згини арочної покрівлі створюють міцний і тихий горизонт. З близької відстані школа стає відкритою і динамічною. Комунікативні простори виконують функцію майданчиків і садів.

Під дахом з'являються широкі прозорості, заглибини і неочікувані отвори. Кривизна будівлі, як шорсткість кам'яного фасаду, заграє, щоб піймати світло в тонких і безкінечно різноманітних формах.

Ліцей Джулі Віктуар (2010 р.)

Якщо уявити собі образ молоді – ця будівля по-справжньому органічна, динамічна і жива, як молодість. Франк Лойд Райт вважав, що архітектура народжується із зустрічі потреби з духом місця, як живий організм. Тому ліцей розвивається з самою великою свободою у відповідності з вимогами місцевості, орієнтації, топографії, шумоізоляції, доступності, рослинності, основних варіантів, що диктують значення високої якості навколишнього середовища і побажань користувачів. А також, враховуючи образність і функцію. Ритмічність фасаду підпорядковується кінематиці. Гнучкі будівлі, які обрамляють подвіря, спокійно рухаються навколо нього і здається, що розподіляються по всій місцевості. Вони зв'язуються між собою або реагують, як ідентифікуюча частина всеохоплюючого живого організму.

Шкільний комплекс Жан Жорес (2009 р.)

Ця школа-комплекс призначена для того, щоб дати дітям яскраві і зрозумілі картинки, до складу якого входять дитячий садок, початкова школа, столова, спортивний корпус і центр дозвілля. Ці п'ять об'ємів розміщуються навколо центральної площі, захищеної від зовнішніх впливів, і доступної для школярів. Нахил даху підкреслює горизонтальність рекреаційних зон і підпірних стінок. Будівлі з класними кімнатами динамічні за рахунок еркерів, їх фасади грають об'ємами залів і рекреацій. Склепіння підтримуються похилими колонами, які мають вигляд стилізованих тварин або багатоніжки. В образі школи закладено дитяче щастя, безпосередність, легкість, доступність для сприйняття. Архітектура зрозуміла для користувача, простір створений для дітей і заповнений світлом, з чудовою колористичною гамою.

Шкільний комплекс ім. Маріанни Монпельє (2007р.)

Школа являється передовим і ефективним інструментом. Вираження сучасності, динамічності і ентузіазму молоді полягає у створенні відкритої і органічної архітектури; гра з ритмом, м'якими і жорсткими лініями, експресією об'ємів – для досягнення виразності архітектури комплексу; набір диференційованих елементів за органічною формою і при цьому пов'язаних між собою. Кожна будівля відповідає призначенню, функції, чіткій ідентифікації і поєднана з іншими.

Просторове рішення створює дитячий світ, різноманітний, насичений і складний. Об'єми будівель чітко розмежовані всередині на приміщення, відкриті простори, але при цьому мають певні обмежування. Простота і ясність характеризує загальну організацію середньої школи.

Література

1. Иконников А.В. Функция, форма, образ в архитектуре /А.В.Иконников. – М.: Стройиздат, 1986. – 288 с.
2. Художественный образ, как один из основополагающих аспектов современной проектной культуры - [Электронный ресурс] – Режим доступа. – URL: http://ARHVUZ.RU/2010_22/40 (дата обращения – 19.03.2016).
3. Architects Ricardo Porro&Renaud de La Noue - [Электронный ресурс] – Режим доступа. – URL: <http://www.porro-delanoue.com/> (дата звертання – 19.03.2016).
4. Ricardo Porro - [Электронный ресурс] – Режим доступа. – URL: http://en.wikipedia.org/wiki/Ricardo_Porro (дата звертання – 19.03.2016).

Abstract. The article considers the way of architect's individual development Ricardo Porro, his approach to create the original architecture of educational institution.

Key words: Ricardo Porro, architecture, image, educational institution, architectural space.

Аннотация. В статье рассматривается путь становления личности архитектора Рикардо Порро, его подход к созданию оригинальной архитектуры учебных заведений; поиск архитектурного образа и его роль в проектах.

Ключевые слова: Рикардо Порро, архитектура, образ, учебное заведение, пространство.